

A INDUSTRIA EN ESPAÑA.

1 - Proceso e factores de industrialización.

1.1 - Etapas da industrialización.

O PROCESO de industrialización en España explica a dinámica e as características da nosa industria na actualidade:

- **O inicio da industrialización española (1855-1900)** tivo lugar con atraso **respecto doutros países de Europa occidental**. As causas foron variadas: mala dotación de materias primas e fontes de enerxía, pouco capital dispoñible, atraso tecnolóxico, políticas industriais inadecuadas, inestabilidade política interior e internacional...
- **No primeiro terzo do S.XX (1900-1936)** produciuse un crecemento industrial debido ó auxe da minería do carbón, ós avances da segunda revolución industrial (electricidade e hidrocarburos), ó aumento do investimento nacional, ó impulso das obras públicas (Primo de Rivera)..
- **Durante a Guerra Civil e a posguerra (1936-1959)** o crecemento industrial interrompeuse. A guerra e a política autárquica da posguerra foron as causas deste estancamento.
- **Entre 1960 e 1975** produciuse un enorme crecemento da industria debido á liberalización das importacións, ó baixo prezo de a enerxía e a planificación estatal a través dos **plans de desenvolvemento**.
- **Entre 1975 e 1985** a industria española viuse inmersa nun período de grave crise debido tanto a causas externas (encarecemento de a enerxía, pola crise de 1973, implantación de novas tecnoloxías, competencia dos NPI...) e internas (deficiencias da industria española: pouca modernización, dependencia tecnolóxica e enerxética, conxuntura histórica...).

Trala crise industrial vivida en España entre 1975-1985 abriuse unha nova fase marcada por cambios moi importantes na industria. É a chamada Terceira Revolución Industrial. **A terceira revolución industrial** baséase nas novas tecnoloxías, fundamentalmente nas **tecnoloxías da información** (informática, telecomunicacións, microelectrónica...). É unha revolución do coñecemento, que **deu lugar a destacados cambios**:

- **Cambios na produción industrial** co uso de a telemática, a informática e telecomunicacións, e a automatización do proceso industrial a través da robótica e da ofimática.
- **Cambios na estrutura industrial** ca descentralización que consiste en dividir o proceso de produción en fases realizadas en establecementos separados, que se localizan nos emprazamentos máis favorables. Lógrase a través de empresas multiplanta, subcontratación con outras empresas. Ca flexibilización produtiva que consiste en fabricar pequenas series de produtos diversos a prezos rendibles, grazas ao uso de maquinaria automatizada. Co cambio no tipo de emprego aumentando a proporción de profesionais cualificados fronte ós non cualificados. E

ca terciarización da industria na que para as empresas é tan importante fabricar un produto como todas as actividades anteriores (I+D, deseño, xestión) e posteriores (marketing, servizo postventa) que son actividades terciarias.

1.2 - Factores ou elementos que inflúen na localización industrial.

Os factores ou elementos que inflúen na localización industrial experimentaron cambios desde a década de 1980 xa que **os factores de localización clásicos** perderon importancia: diminuíu a importancia da proximidade ós recursos naturais polo abaratamento de transportes, e ampliáronse as áreas de venda (non se depende dos mercados locais). A mellora dos transportes e comunicacións resta importancia a as distancias. Pero a man de obra axeitada segue sendo un factor importante. **Actualmente os factores principais** son estar preto de centros de investigación, ter boas comunicacións, e servizos empresariais.

As tendencias actuais de localización industrial son a **difusión da industria cara espazos periféricos** ata agora pouco atractivos debido ós problemas que presentan as grandes concentracións industriais de saturación e encarecemento do chan, dos equipamentos, e de deterioro do medio ambiente. Ademais, as melloras tecnolóxicas permiten separar as funcións de dirección e xestión que se sitúan nas grandes cidades, das de produción situadas noutros emplacements máis axeitados. Deste xeito auméntanse os beneficios empresariais xa que nas zonas periféricas é máis fácil reducir os custos salariais, fiscais, de chan.... **Por outra banda mantense o forte atractivo dos espazos centrais para as sedes sociais de empresas.** Esta concentración nas áreas centrais obsérvase a escala mundial, nacional e interrexional.

2 - O tecido industrial español e os seus contrastes.

O tecido industrial español está baseado en **núcleos industriais unidos por eixes industriais**. Estes **núcleos** tenden a formar áreas metropolitanas industriais como **Madrid ou Barcelona** que atraen as empresas máis innovadoras e a as sedes sociais das empresas nacionais e internacionais. Así, por exemplo a área **A área metropolitana de Madrid** está moi desenvolvida. Pola súa situación central trae a sectores de alta tecnoloxía como a aeronáutica e a capital investidor estranxeiro.

Os **eixes industriais** máis importantes son:

- **O eixe do val do Ebro** que conecta a área vasca ca catalá a través dos núcleos de Zaragoza e Logroño. Ademais este eixe está vinculado coa área central de Madrid.
- **O eixe do Mediterráneo** que une as actividades industriais da Rexión de Murcia, Comunidade Valenciana e Cataluña. Este corredor prolóngase cara Francia e conéctase co eixe mediterráneo europeo que chega ata o Norte de Italia. Polo val do Ródano coa gran dorsal industrial europea de Rhin.

O resto de España presenta unha **industrialización moi inferior**:

- **Andalucía.** En conxunto ten un bo negocio industrial pero que tende a concentrarse na parte na zona occidental de Cádiz, Sevilla e Huelva mentres que Andalucía oriental presenta unha menor industrialización.
- **A cornixa cantábrica e Galicia** constitúe un eixe secundario baseado sobre todo na siderurxia, e nos produtos metálicos, sectores industriais hoxe en crise.

- **O centro peninsular** que ten destacados enclaves como Valladolid ou Burgos pero en xeral está pouco industrializado. Aínda que avanzou moito a partir de 2001.
- **As Illas Baleares e Canarias.** Os arquipélagos están pouco industrializados e presentan un claro predominio da industria do petróleo, enerxía, e auga debido ás súas necesidades de abastecemento.

3 - Situación actual da industria: desafíos e globalización.

3.1 - Problemas estruturais da industria española actual.

A industria española padece algúns **problemas estruturais** que dificultan a súa adaptación ao novo ciclo tecnolóxico:

- **A dimensión das empresas** é inadecuada. A maioría delas son pequenas (menos de 50 traballadores) ou medianas (51- 500). Estas empresas xeran case un terzo do emprego na industria pero os produtos destas empresas son máis caros e menos competitivos cos das grandes empresas.

- **A investigación** é escasa. O investimento en I+D é moi reducido. Actualmente o investimento é menor do 1% do PIB, moi por baixo doutros países comunitarios. Ademais son investimentos moi concentrados desde o punto de vista sectorial (nas ramas máis dinámicas: electrónica, informática...) e territorial (Madrid e Cataluña).

- **A tecnoloxía** é atrasada e dependente. España crea pouca tecnoloxía, importa moita e apenas exporta. A orixe do déficit tecnolóxico reside nos reducidos gastos en I+D.

As **consecuencias** principais desta estrutura son a baixa produtividade e calidade, o maior prezo dos produtos e a menor competitividade das empresas.

3.2 - A incorporación á Unión Europea.

A política industrial actual está marcada pola entrada na Unión Europea cuxas actuacións están enfocadas á diminución da intervención estatal, a corrixir os problemas estruturais da industria, e os seus desequilibrios rexionais.

3.2.1 - Diminución da intervención estatal.

A industria española estase **abrindo ao exterior** debido ao ingreso na U.E., o que acabou co proteccionismo e aumentou a competencia externa, e á globalización económica, o que favorece as exportacións e importacións e os investimentos de capital na industria.

Algunhas das **empresas públicas** máis rendibles foron **privatizadas**, o que reduciu o endebedamento estatal. En 1995 desapareceu o I.N.I.(Instituto Nacional de Industria) e creouse a S.E.P.I.(Sociedade Estatal de Participacións Industriais), que agrupa a as empresas con participación estatal.

3.2.2 - Corrixir os problemas estruturais da industria.

Estas políticas enmárcanse dentro do mercado pola U.E. e ten como obxectivo facer máis competitivos os produtos industriais españois. Céntranse en:

- **A aceleración da reconversión.** Para afrontar esa reconversión, as rexións afectadas (Galicia, Asturias, zona do Nervión,, Barcelona, Madrid, Cádiz) recibiron fondos comunitarios.
- O incremento **da competitividade** das empresas, apoiando ás pymes e fomentando a súa internacionalización e a creación de redes empresariais de pymes.
- **O aumento do gasto en I+D+I** (investigación, desenvolvemento e innovación), ata o 1,3% do PIB.
- A **diminución da dependencia tecnolóxica do exterior** aumentando a participación española en programas internacionais de tecnoloxía como o **Proxecto Eureka** de iniciativa europea e de apoio á I+D. E a creación do **CDTI** (Centro para o Desenvolvemento Tecnolóxico Industrial) que é unha entidade pública empresarial dependente do Ministerio de ciencia.

3.2.3 - **Corrixir os desequilibrios rexionais da industria.**

Estas políticas divídense en:

- **Políticas de promoción industrial.** Baséanse a escala nacional na **Lei de Incentivos Rexionais** (1985) que ofrece compensacións económicas ó investimento nas áreas máis desfavorecidas, e nas **Axencias de Desenvolvemento Rexional** (ADR) que apoian a innovación tecnolóxica mediante recursos financeiros e non financeiros.
- A **política de industrialización endóxena.** Trátase de desenvolver as potencialidades de cada zona. As estratexias máis recentes diríxense a fomentar os distritos industriais formados por redes de pymes especializadas nun sector industrial ou produto.

3.2.4 - **Coidado do medio ambiente.**

Desde os anos oitenta a opinión pública foise sensibilizando con os problemas medioambientales que causa a industria. Para solucionarlos suscítáronse actuacións como promover un **desenvolvemento sostible**, a protección de certos espazos das actividades industriais, a promoción da **industria verde ou ecolóxica** (que aplica tecnoloxías limpas), as **auditorías medioambientales**, ou as **operacións de rehabilitación** de instalacións abandonadas.

4 - Tendencias recentes da industria en España: globalización e deslocalización.

A globalización económica caracterízase pola concentración de capital e de decisións en poucas empresas multinacionais moi poderosas. Isto reduce o papel da economía estatal xa que moitas decisións tómanse fóra de España debido a que aquí hai poucas sedes centrais de grandes empresas. Isto explica que España non teña un papel relevante na economía mundial.

A deslocalización prodúcese porque as empresas buscan menores custos laborais e mellores condicións fiscais e técnicas. Por esta razón trasládanse ao Leste de Europa, Sueste asiático ou China.

Por outro lado tamén poden dividir o proceso produtivo . Así , por exemplo, algunhas fábricas téxtiles españolas desprazaron a confección das prendas ó Norte de África porque aquí a man de obra é máis barata. Pero o deseño da roupa fano desde España porque esta tarefa necesita unha maior cualificación profesional. As consecuencias da deslocalización son o aumento da taxa de paro e a perda de emprego no sector secundario en favor do crecemento do sector servizos.

VOCABULARIO:

Áreas de industrialización escasa e/ou inducida: son zonas onde predominan as pequenas industrias tradicionais e dispersas pero que teñen algunha gran zona industrial illada. Esta gran zona industrial illada foi **promovida** polas políticas de promoción industrial da década de 1960, e entón chámase de “industrialización inducida”.